

Årsmelding 2017

Lærings- og mestringsentrenes
fagnettverk i Helse Nord

LMS Fagnettverk Nord

Årsmelding 2017

Pasient- og pårørendeopplæring er med på å fremme helse og livskvalitet ved å bidra til økt uavhengighet, selvstendighet og kunnskap til å mestre eget liv. Opplæringen er den fjerde lovpålagte oppgaven til Spesialisthelsetjenesten og opplæring er en del av behandlingen.

I Strategisk plan for pasient- og pårørendeopplæring i Helse Nord (2013 – 2018) brukes begrepet ”opplæring” fordi det er begrepet som brukes i lovteksten. Det innbefatter både undervisning, rådgiving og veiledning. Opplæringen skjer individuelt og i grupper. Lærings- og mestringssentrene (LMS) har hovedfokus på utvikling, koordinering og evaluering av de gruppebaserte opplæringstilbudene i samarbeid med klinikkene samt å ivareta brukermedvirkningen i arbeidet. LMS er i tillegg et helsepedagogisk ressurscenter for både den individuelle og den gruppebaserte opplæringen i helseforetakene.

Det er opprettet et **LMS Fagnettverk Nord** for de som er ansatt i helseforetakenes Lærings- og mestringssentre. Det er ca. 13 årsverk som sammen med regional rådgiver er pådrivere og utviklere innen fagfeltet. Nettverket har vært i drift i 13 år.

Vår felles visjon: *Sammen om mestring, læring for livet.*

Mandatet for LMS Fagnettverk Nord er å følge opp Strategisk plan for pasient- og pårørendeopplæring gjennom å:

- Sikre erfaringsutveksling og kvalitetsutvikling av lærings- og mestringstilbud.
- Fremme fagutvikling og muligheter for samarbeid og utvikling.
- Bidra i samordning og funksjonsfordeling av opplæringstilbud i Helse Nord.

Strategiplanen har fem satsningsområder:

Overordnede mål for fremtidens pasient- og pårørendeopplæring:

1. Pasient- og pårørendeopplæring skal være en integrert del av pasientforløpene
2. Pasient- og pårørendeopplæring skal skje i samhandling, og med hensiktsmessig funksjonsfordeling, mellom spesialist- og kommunehelsetjeneste, og andre aktuelle aktører
3. Sikre reell brukermedvirkning og styrke brukerrollen
4. Styrke tilbud om helsepedagogisk kompetanse for fagpersonell
5. Pasient- og pårørendeopplæring skal utvikles systematisk og være av god kvalitet

Møtefrekvens i fagnettverket 2017:

- 2 videokonferansemøter à 2 timer
- Fagdag og nettverksamling i Narvik på Scandic hotell med tema: Kunsten å mestre. Vertskap for konferansen var UNN Tromsø, Harstad og Narvik.

Fagnettverket velger **et arbeidsutvalg (AU)** med en representant fra LMS i hvert helseforetak. AU følger opp saker fra fagnettverket og Strategiplanen. AU er høringsinstans i aktuelle saker og er faglig koordinator for nettverkets møter. I 2017 har AU bestått av Elin Sagbakken, Finnmarkssykehuset, Kristin Lernes Universitetssykehuset Nord Norge, Anniken Evjen, Nordlandssykehuset og Astrid Gullesen, Helgelandssykehuset. AU samarbeider tett med regional rådgiver for pasient- og pårørendeopplæring i Helse Nord, Elsa Hamre som er lokalisert ved Nordlandssykehuset.

Det ble gjennomført 8 videokonferansemøter i AU, samt et fysisk møte i Oslo som gikk over to dager.

Vi har også avholdt to fagnettverksmøter for alle LMSene i Helse Nord.

Fagnettverket har 2 deltakere i Nordisk nettverk for læring og mestring. Nordisk nettverk består av representanter fra de øvrige regioner i Norge, samt regioner i Danmark og Sverige. En representant fra helseforetakene i Helse Nord og regional rådgiver deltar. I juni i 2017 var helseregion Sør-Øst vertskap for Nordisk nettverksamling med 17 deltakere. Samlingen var lagt til Fevik. Tema var fordypning i salutogenesen samt momenter i motivasjonsprosesser. I 2018 legges samlingen til region Vestra Götaland, Sverige.

Tove Lill Falstad fra Helgelandssykehuset representerer Helse Nord i referansegruppen ved NK LMH. Det er gitt innspill til kompetanseplan og ny strategiplan for 2019.

Saker i 2017

Satsningsområdene i Strategisk plan for pasient- og pårørendeopplæring i Helse Nord er retningsgivende for arbeidet i fagnettverket:

1. Pasient- og pårørendeopplæring skal være en integrert del av pasientforløpene

- AU jobber med å kartlegge årsaken til avlyste kurs. Planen er å ta i bruk helsedirektoratets håndbok for hendelsesanalyser. AU jobber for at

opplæring skal være en integrert del av pasientforløpene og håper at man gjennom kartlegging får beskrevet hva som skal til for å sikre at tilbudet når ut til alle pasienter og pårørende.

- Oppfølging / møter om integrering av gruppebasert opplæring er en kontinuerlig prosess som fremmes i alle fora AU deltar.

2. Pasient- og pårørendeopplæring skal skje i samhandling, og med hensiktsmessig funksjonsfordeling, mellom spesialist- og kommunehelsetjeneste, og andre aktuelle aktører

- Det er gjort en registrering av lærings- og mestringstilbud i 2017. Se vedlagt tabell. Ca 3600 pasienter og pårørende deltok på gruppebasert opplæring. Det var tilsammen 303 kurstilbud i helseforetakene og i tillegg til 14 registrerte tilbud av 2-5 timers varighet ved NLSH og ytterligere oppfølgingstilbud av kortere varighet i forlengelsen av flere LMS kurs, for eksempel i forlengelsen av overvektkurs. Tabellen er et godt verktøy når fagråd og ledere skal gi råd om funksjonsfordeling av tilbud i Helse Nord og i arbeidet med å kategorisere tilbudene som enten lokale, regionale eller nasjonale.
- Fagdagen ble avholdt i Narvik med tema «Kunsten å mestre». Bjørnar Allgot og Yngvar Christophersen var foredragsholdere og begge er kjent innenfor lærings og mestringsfeltet som forfattere og foredragsholdere. Det var til bortimot 100 deltakere fra brukerorganisasjoner, spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten som deltok. Fagdagen ble godt evaluert og brukere og brukerorganisasjoner verdsetter samarbeidet.
- Flere Helseforetak har i 2017 hatt samarbeid om lærings- og mestringstilbud oppe som tema på OSO møter. Det jobbes på mange arenaer for å komme i posisjon og lage gode samarbeidsarenaer med kommunen om LMS tilbud, både gjennom OSO, nettverksarbeid og lokalt i HN. LMS UNN inviterer til samarbeid med kommunene ved at representanter fra kommunen inviteres inn i OSO som kontaktpersoner. Det er ikke spesialisthelsetjenesten som skal sørge for at det utvikles kommunale lærings- og mestringstilbud, men 2.linjetjenesten har et ansvar for å støtte kommuner som ønsker å komme i gang og inviterer til samarbeid der det er hensiktsmessig. NK LMH har utviklet en håndbok for mestringstreff som kommunen fritt kan ta i bruk. Vi inviterer kommuneansatte inn på helsepedagogiske kurs og samarbeider med kommunen der det er naturlig.
- Tjenesteavtalens punkt 2, 6 og 10 regulerer samhandlingen mellom spesialisthelsetjenesten kommunen.

3. Sikre reell brukermedvirkning og styrke brukerrollen

- Vi har opprettet en «samarbeidsplass» for brukermedvirkning og pasient- og pårørendeopplæring. Målet er å konkretisere felles innsatsområder for å støtte opp om, styrke og videreutvikle brukermedvirkning og pasient- og pårørendeopplæring i Helse Nord. Deltakere er leder i regionalt brukerutvalg, leder i brukerutvalget i NLSH, 2 rådgivere fra HN, Kari Bøckmann og LMS rådgivere. Vi hadde et møte i 2017 og planlegger ytterligere møtepunkter for videre samarbeid i 2018.

4. Styrke tilbud om helsepedagogisk kompetanse for fagpersonell

- Representanter fra hver LMS i HN har etablert en helsepedagogikkgruppe etter anmodning fra AU. Denne gruppen har jobbet to år for å utvikle og kvalitetssikre et 2-dagers helsepedagogikk-kurs. Jobben har gitt gode resultater og per nå tilbys det nå grunnkurs i helsepedagogikk i alle helseforetak i HN utenom Finnmark hvor det tas sikte på gjennomføring av første kurs i løpet av 2018. Denne jobben videreføres i 2018 da det også er en arena for å bygge kompetanse og sikre drift av helsepedagogiske tilbud i HN.
- LMS i HN er også deltakende i en arbeidsgruppe som jobber med Web-sidene. Målet er et lik tekst, lik uttrykk og lik presentasjon av kurstilbudene våre og lik presentasjon. Siden må også være brukervennlig. Helen Katrin Åsli som er Webredaktør ved HLS er med i arbeidet.
- Deltakelse i utvikling av nasjonale e-læringskurs i helsepedagogikk ved regional rådgiver. Nye moduler ble publisert i 2016. (www.mestringforalle.no)
- Deltakelse i nasjonal arbeidsgruppe ved NK LMH for å utarbeide og formidle faglige anbefalinger for helsepedagogiske tilbud. Fagnettverket deltar med en representant i arbeidsgruppen.
- NLSH og LMS rådgiverne der underviser ved LIS lege utdanningen i helsepedagogikk.
- Det er av uvurderlig betydning at små enheter kan bli kjent med hverandre og få faglig påfyll. Fagnettverket har derfor økt satsningen på intern opplæring og kompetanseoverføring ved å etablere prosjektet ”helsepedagogikk” og nettverksmodellen ”lærende nettverk”. Begge satsingene driftes hovedsakelig via skype og videokonferanser.

5. Pasient- og pårørendeopplæring skal utvikles systematisk og være av god kvalitet

- E-læring /E-mestring er et felt innen pasient- og pårørendeopplæring i utvikling. Fagnettverket setter fokus på å følge med på utviklingen og har hatt deltakere på aktuelle konferanser, og prosjekter.
- Professor Bente Lilljan Lind Kassah, er ansatt for å forske på nytteverdien av pasient og pårørendeopplæring. Hun skal være tilknyttet rehabiliteringsavdelingen i NOR klinikken ved UNN. Hvor stor prosentandel det blir er ikke avklart ennå. De resterende prosentene vil være tilknyttet UIT.
- I forbindelse med oppbyggingen av Samisk Helsepark er Ellen Inga Hætta ansatt som rådgiver i 50% stilling for å ivareta pasientpårørendeopplæring i grupper med samisk kultur og språk. Dette var midler som var øremerket til dette formålet allerede i 2009 som endelig er kanalisert der de hører hjemme.
- En kunnskapsoppsummering fra Nasjonalt kompetansesenter for læring og mestring innen helse (NKLMH) viser at pasient- og pårørendeopplæring lønner seg. <https://mestring.no/laering-mestring-helseokonomi/>

I fagnettverket er det til tider stor «turnover» av personell. Det jobbes godt med intern opplæring og erfaringsdeling. Det økonomiske tilskuddet fagnettverket får fra Helse Nord RHF går i hovedsak til den årlige fagdagen og nettverkssamlingen.

I 2017 har vi forsøkt å finne samarbeidsrommet mellom sykehus og kommuner for å styrke opplæring i pasientforløpene. Samarbeidsmøter er gjennomført, men arbeidet er utfordrende og tidkrevende. I samarbeidsavtalene mellom sykehus og kommuner er pasient- og pårørendeopplæring en del av avtaleverket, men i praksis er det ei utfordring å finne en omforent samarbeidsform. Det må utpekes en ressurs i kommunen som skal samarbeide med helseforetaket om forankring og utvikling av pasient- og pårørendeopplæring. Det er ikke en enhetlig praksis i regionen. I noen av kommunene i Troms er det etablert et kommunenettverk i samarbeid med LMS UNN, men tilsvarende er ikke etablert i de øvrige deler av regionen. Fokus på dette arbeidet videreføres i AU i 2017.

I styremøte i Helse Nord 25.10.17 ble det vedtatt et mandat for en regional utviklingsplan 2035. Mandatet gir rammen for revideringen av blant annet «Strategisk plan for pasient og pårørendeopplæring i Helse Nord» som går ut i 2018. Det er ennå ikke avklart i hvilken form revideringen skal gjøres etter derfor skal LMS Fagnettverk Nord ikke invitere eksterne samarbeidspartnere til en stor

revidering av planen, men det skal gjøres et internt arbeid for oppdatering og justering. AU legger opp en plan for dette slik at det interne revisjonsarbeidet er ferdigstilt til des. 2018.

Vedlegg: Oversikt over gruppebaserte lærings- og mestringstilbud i Helse Nord i 2017

Kristin Lernes

Leder i AU – LMS Fagnettverk Nord, tlf. 777 54171

kristin.lernes@unn.no

Elsa Hamre

Regional rådgiver for pasient- og pårørendeopplæring i Helse Nord.

Elsa.hamre@nlsh.no mob. nr. 99557394